

De dimitterende læger fra 1885. Den første kvindelige læge, Nielsine Nielsen, er placeret lige i midten af billedet. Foto: Medicinsk Museion, Københavns Universitet.

Tak Nielsine – men vi er ikke helt i mål endnu Nielsine Nielsen blev landets første kvindelige læge for 140 år siden. Hendes mod og ihærdige indsats har givet nutidens kvindelige læger en arv uden sammenligning. Men mændene har stadig et professionelt og økonomisk forspring, der er vanskeligt at indhente.

[Christine Felding](#), [Mona Savran](#) og [Birte Holm Sørensen](#)

31/01/2025

Nutidens kvindelige læger står på skuldrene af Nielsine Nielsens banebrydende kamp for ligestilling og uddannelse. Hendes mod og ihærdige indsats har givet nutidens kvindelige læger en arv uden sammenligning.

Vi er taknemmelige og står tilbage med en følelse af dyb respekt. Men vi kvindelige læger kan endnu ikke helt ånde lettet op.

Fra Nielsine søgte om tilladelse til at indskrive sig på lægestudiet gik der 17 måneder før hun fik lov. Mens hun ventede på, at universitetet besluttede sig, uddannede hun sig til lærer for at forsørge sig selv, godt hjulpet af Marie Roving (økonomisk) og Ludvig Trier (der underviste hende). Derefter måtte hun døje med den mobning og chikane, hun mødte undervejs i studiet – og senere som færdiguddannet, af såvel kolleger som undervisere.

Pioneren Nielsine Nielsen har demonstreret, at ligestilling blandt kønnene og bedre uddannelses- og arbejdsvilkår for kvindelige læger tager tid

Hun var 35 år, da hun i 1885 blev Danmarks første kvindelige læge, og aviserne skrev: med hende har de kvindelige læger gjort deres debut.

Professor og overkirurg ved Frederiks Hospital Mathias Hieronymus Saxtorph var den værste af dem alle, kan man læse i bogen 'Nielsine Nielsen, Danmarks første kvindelige læge og akademiker'. Han sidestillede i en kommentar kvindelige læger med kvindelige prostituerede, der, i hans verden, var et nødvendigt samfundsonde – i modsætning til de kvindelige læger, der var et unødvendigt onde!

I bogen kan man også læse om et andet koryfæ, Frantz Johannes August Carl Howitz, der var professor, overlæge og Nordens første gynækolog. Han kaldte Nielsine for en 'halvdoktor', kommenterede hendes påklædning og gjorde grin med hende, både når hun var på arbejde, og når hun ikke var til stede. Derved forhindrede han Nielsine i at specialisere sig og disputere indenfor gynækologi, som hun ellers havde ønsket.

Kvinders primære rolle

Går vi 80 år frem til 1965 er der 15 pct. kvinder på medicinstudiet, og der er ikke længere formelle forhindringer for, at kvinder kan blive læger. Men samfundsnormerne dikterer fortsat, at kvinders primære rolle er at være hustru og tage vare på familien, og at det derfor er bedst for piger at tage sig en kort uddannelse.

De fleste kvindelige læger gifter sig med akademikere – som til trods for pæne ord om ligestilling stadig forventer, at kvinden tager hovedansvaret for børn og husholdning. 'Sig endelig til, hvis du skal have hjælp til dit vasketøj,' er en bemærkning vi indbyrdes griner meget af i de år, hvorefter vi bliver skilt.

Endnu er sygehusvæsenets arbejdsrutiner dog ikke beregnet på kvinder, som skal balancere mellem eneansvar for børn, indkøb i butikker der lukker kl. 17.30 og et lægejob med treskiftet bunden vagt og weekendvagter fra fredag morgen til mandag eftermiddag.

En slutstilling på de større hospitaler kræver, at man har skrevet disputats, men al forskning skal man selv betale, og den skal foregå i fritiden – en fritid den tids kvindelige læger ikke har. Efter en strejke fik læger i 1981 endelig 40 timers arbejdsuge og faste regler for arbejde og hviletid. Det lettede lidt.

Nutidens kvindelige læger

Kvindelige læger – ligesom kvinder i flere andre erhverv – oplever i dag fortsat ulighed i løn sammenlignet med deres mandlige kolleger. En forklaring kan være, at kvinder er mere tilbageholdende med at tage initiativ til lønforhandling.

Tilsvarende kan en kvinde, der qua sit køn bliver vurderet mindre ambitiøs, være en mindre oplagt kandidat til lønforhøjelse eller forfremmelse. Udover lavere pension på grund af barselsorlov får kvinder, der er indmeldt i Lægernes Pensionskasse før 1998, en mindre pensionsudbetaling end mænd til trods for samme indbetaling. Dette begrundes med, at mændene dør tidligere, og derfor skal have en højere pension, i den tid de lever!

Hvad angår kønsbalancen på ledelsesniveau og topposter, er kvindelige læger fortsat underrepræsenteret, men udviklingen går den rigtige vej med et tiltagende antal kvindelige overlæger og kvindelige fagpolitiske ledere i sundhedssektoren. Formændene for Lægeforeningen, Yngre Læger og Foreningen af Speciallæger er for eksempel alle kvinder.

Flere kvindelige læger, der varetager en lederrolle, er for os et udtryk for inklusion i retning mod mere ligestilling og ikke et udtryk for kønsdominans. Med det øgede optag på medicinstudiet af kvindelige studerende har der siden 2015 været en lille overvægt af kvinder blandt alle læger, hvorfor det kan forventes, at dette på sigt vil være tilfældet blandt læger i lederstillinger.

Vi må erkende, at traditioner og samfundsnormer kan være svære at rokke ved; kvinder bliver (stadig!) opfattet som primær omsorgsperson i de fleste familier, og med denne opfattelse følger tid væk fra karriere. Det giver og har givet mændene et professionelt og økonomisk forspring, der kan være vanskeligt at indhente.

Pioneren Nielsine Nielsen har demonstreret, at ligestilling blandt kønnene og bedre uddannelses- og arbejdsvilkår for kvindelige læger tager tid og fordrer vedvarende handling. Fundamentet blev lagt af Nielsine Nielsen, da hun for 140 år siden tog kampen og blev landets første kvindelige læge.

Vi siger stor tak. Nu bygger vi videre.